

100

«КУШ-АЖЫЛДЫҢ ХООЧУНУ» МЕДАЛЬ-БИЛЕ ШАҢНААР ДУГАЙЫНДА
Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдүниң
Президиумунун Чарлыы

(Төңүзү, эгези № 182 «Шылда»).

УЛУТ-ХЕМ РАЙОНДАН
Дуруш Кыргысбаев Ба-
вуу — Ялыг-Хем суурда ма-
гистр аймакчы.
Кыргыз Кеңедевич Бады-
Хее — Чаа-Хал эмгекчилер
тайманы.
Петрагов Иванова Добрава
— Шагаан-Арыг столова
аймакчы.
Анна Тихоновна Кукрина
— чонун амырдаа талды-
рылгач бугуруга эргеле-

хотум койжуу.
Жаков аттыг совхозта
Насалий Семенов дайын-
оол — Ак-Тал салбырмач эр-
гекчил.
Савиля Догданова Чы-
гыт-Эрик — машина-трактор
мастерсаязынын бактеру.
Натпал Дажанова Эртине
— койжу.
«Улут-Хал» совхозтан
Ховалыг Бияжикова Маа-
дыр-оол — саатчы.
Батжиев Ефимовна Кара-
оол — койжу.
Тамара Викторовна Кок-оол
— пенсионер.
Долума Донгаконна Тажы-
аймакчы.
Хама Донгаконна Шогжан
— тунар-байжы аймакчы.
Сөвөдүниң Президиумунун
Даргазы М. МЕНДУМЕ.
Сөвөдүниң Президиумунун
Секретары Н. БОЙДУ.

Тыва АССР-ниң Дээди
Кызыл хоорай,
1982 чылдың июль 30.

ХӨЙ УРУГЛАРЛЫГ ИЕЛЕРНИ «ИЕНИҢ АЛДАРЫ»
ОРДЕН-БИЛЕ БОЛГАШ «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ»
МЕДАЛЬ-БИЛЕ ШАҢНААР ДУГАЙЫНДА
Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдүниң
Президиумунун чарлыы

ССРЭ-ниң Дээди Сөвөдүниң
Президиумунун өмүсөөнүн
падыраы болза:

БАРЫН-ХЕМЧИК РАЙОНДАН
Тос уругу божаан болган
кижиктиң иелери «Иениң
алдары» орденини I чегези-
биле
Батиев-Урут Ооржановна
Кара-Сал — «Хемчик» совхоз-
тун аймакчы.
Чеди уругу божаан болган
кижиктиң иелери «Иениң
алдары» орденини III чегези-
биле
Лидия Часылдаковна Онд-
ар — «Дон-Терезин» совхоз-
тун аймакчы.
Нина Семеновна Сала —
«Хемчик» совхозта тулукчу.
Лидия Кукриновна Хоми-
ну — Хемчикте ссч чык-
шыларын текшиктэ аймакчы.
Ады уругу божаан
болган кижиктиң иелери
«Иениң медалы» медалдын
I чегези-биле
Чинчи-Ою Кеңедевич Хо-
мичу — Кызыл-Мажалык
суурда өг-бүлө ээси.
Бей уругу божаан
болган кижиктиң иелери
«Иениң медалы» медалдын
II чегези-биле
Эмчи-Ою Кеңедевич Хо-
мичу — Ак-Довурак орту-
мак школанын башкысы.
Нуралт Иргитовна Дар-
жаз — Ак-Довурак хоорайла
өг-бүлө ээси.
Александр Давыдовна
Донгак — Хемчикте суурда

Кызыл хоорайда
Чеди уругу божаан болган
кижиктиң иелери «Иениң
алдары» орденини III чегези-
биле
Тамара Семеновна Мортуй-
оол — «Тилеке» совхозтун
аймакчы.
Байма Марчин-оолов
Ою — Элегес-Авсы суурда өг-
бүлө ээси.
Александр Самбуевна
Сат — «Тилеке» совхозтун

АГРЕССОРНУҢ
ХАННЫГ ҮҮЛГЕДИИ

БЕИРУТ. (СЭТА). Израиль-
дин шеришары барым ба-
рутуң чурттага кварталды-
рып база катан болаан.
Израиль фашистер тайың
чурттагыларын нам-хайыра
чока уутунар дээш хоорай-
ны 18 шак дургузуда бомба-
лап, болаан келген. Бейрутту
бүрү эжелен адыр сорулга-
биле агрессор хөй танк шери-
шарларын тукуушкунче киир-
ген. Удурлашышкынның бо-
лостин шимчөөшкүнүң бо-
лаш Ливанын национал-пат-
риоттук күштериниң отряды-
да, а оо мшак арабтарын
катышкан күштериниң кезе-
ри израиль шеришарлар уду-
р калды-лошун тукуушкун-
нарын кылган. Олар дайы-
нын хөй салып атакаларын
өбүр шашышкан, маалдары
чорутуу жүргүсөн. Израиль
агрессорлар боттарынын ан
хөй болган күштүк шеришар-
лар Бейрутте октаан-даа бо-
за, палестинериниң болган
ливанарынын тура-соруу сый
лаан шыдааан. Израиль аг-
грессорлар Узан районта чүтө
каш-да чүс метр бургулар-
даан. Ол бургуларлашкын-
нын үзүндө агрессорлар угу
когарала таварышкан. Бей-
рут радиостун медалын бау-
лар алдыра, израиль элек-
чилер дартан танкыларын,
чөбүн бронетранспортерларын
уутуаттырган. Хөй израиль
солдат болган офицерлер
адырын, балыкталган.
Бүгү дүйнүк дургузуда
Бейрутта мшаклар, бомбала-
р, ракеталар, снарядтар чаш-
ты, өрт болуп турган. Каттышкан
Нацпартия Организациянын
Айым чок чорук Чөвүлели-
ниң чак резолюциянын изра-
иль агрессорлар херекте ал-
бай, Ливанын палестина-
лынын чурттага каттал-
дын боолдарын, бомбалаарын
сөптөшкөн турар. Израиль
элекчилериниң араатанын
оз үзүлгөшкөнүн түшү-
ндө тайың хөй чурттагы-
даа адырын, балыкталган.
Балыкталган кышкар хо-
райын бүгү эжелге чеге-
ринде даган. Израиль шери-
шар элекчилериниң база бо-
лаа ракеталар, снарядтар би-
ле болап турар. Ады үлө
Барыла Бейрутта бүдүн чак-
тыс даа байжы чок.

аймакчы.
Валентина Шимитовна Хер-
те — «Тере-Хал» совхозтун
аймакчы.
Ады уругу божаан болган
кижиктиң иелери «Иениң
медалы» медалдын I чегези-
биле
Антонина Доста-оолов
Монгуш — «Тилеке» совхоз-
тун аймакчы.
Хеймер Сары-оолов Мон-
гуш — «Тилеке» совхозтун
бугуругы.
Бей уругу божаан болган
кижиктиң иелери «Иениң
медалы» медалдын II
чегези-биле
Чечек Ивановна Екдан —
«Тере-Хал» совхозтун айма-
кчы.
Александра Буяновна Лип-
кина — «Х Улут хурал» сов-
хозтун аймакчы.
Нина Ивановна Намчал —
Каз-Хем суурда өг-бүлө ээси.
(Уаачымы).

М. КАДДАФИНИҢ
МЕДЕГЛЕЛИ

ТРИПОЛИ. (СЭТА). Импери-
ализмның болган реакция-
ны күштери Африка динтиң
күштериниң чангыс экин
үзүрүн, оол уаустарын ба-
калдарынын, дөстөккөшүн оо
районунга болудун тергиде-
ли хөзөө артиллерия ора-
далыш турар деп, ливия ре-
волюциянын башканын Муа-
мар Каддафи меддеген. Ха-
маршпас хөгжүдөниң
орунче кирген Африканын
депутатлар күнүлөрүнө
удур шакар халдаашкын
империализм күштериниң
кабарканын Момбаш Уаус
Республиканын президенти
Самора Мамеа-биле ужу-
рашкышкынын үзүндө ол
меддеген.
Африканын чангыс экин ор-
ганизациянын (АЧО) кеңе-
шери чурттарына күнүрө
болган чактар башкы-
партиянын ассамблеянын
элекчилер сессиясы Триполи-
ге болуп. Ол сессияны үзүр
амгы үлө реакциянын ора-
далыш турарын М. Каддафи
сөйлөп илгертеген. Ол ин-
тервенциянын сорулгазы
— Африканын улауштарынын
депутатларын, хөгжүдөниң
мониторинг, оларын ба-
рым талаш күнүлөрүнүн
болган монополиянын
тергидеги киириниң чеге-
ли алдыра, колонизмның
арткышкынын, расизм-
га болган аныктык уду-
р медалды катталдыр болуп
турар.
Экономикалык интеграция-
нын чалган персоналдар
Африканын чурттарына бар-
лап, М. Каддафи ошалап
меддеген.

Төбүлүзектиң судалы
СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

ЧАНГЫС-ДАА
ХОМУДАЛ БОЛБАН

СОФИИ. Оварово суурун
жанында Тобухин округула
турар «Гарант» завод болу-
ну аймак келген ол чы-
дарынын иштинде чангыс-даа
катан продукция шыгары-
багы дош хомудал ан көр-
бөн. Оол продукциянын авто-
мобильдин майло болган
агаар фильтрлер — хөй-хөй
туртарга чыл келген тууду-
на улам калбаа-биле херек-
летини турар.
Ол болушу «амдарын»
«Жигули» ий-ле «Балкын»
бугуру-биле агаарын, ол кө-
лө завод, хөй хөй-хөй авто-
мобильдерге 16 яныз филь-
терини кызын үндүрүп турар
апарган. «Гарант» болушун
продукциянын 80 хире хуу-
зу даштынны үндүрүп тур-
ар. Оол кол садып алышкы-
зы — Совет Эвилели.
Амгы үлө ол бугуруга
теринин коллективниң ишти
чаартылган эгелен болган
беш чыл төңүзүңе чеди
машо фильтерини кызын 3
катан, агаар арылгачыларын
— ий катан көүлөдөр арга-
лап болуп. Оол кызыр чүд-
дериниң дайымы 52 чегер.
Оол түнелгенин чурттуң бо-
лудун машина-трактор паркы-
нын негелден, а ол иш-
чак социализм дем. кат-
таштырылгачынын улам ула-
галы турар хереклетин до-
лузу-биле хандылар апар-
ар.

СОВЕТ
ЧАГЫГЛАРНЫ—
ХУСААДАН ЭРТЕ

ПРАГА. Селмоз-Усти хоо-
райда чехословак «Ковосвет»
дээр машина кызыр катты-
жымшыкынын аймакчынын
совет чачыкчыларга сан про-
граммалар-биле башкаар хөй
сангыч станоктарын чуртун
чуртканнар. Ол бугуруга
чери бо чылын иштети-биле
ССРЭ-ге ийи-бүрү хөй-хөй
100 станоктарын чурттар.

РОБОТКА АЖЫЛ

БЕРЛИН. ГДР-ниң бугу-
ругалары «БСМ-750» дээр хөй
яныз аймак күшөдөр чаз
үлөтүр рободун калбаа-биле
кызын үндүрүп агаарын.
Оларын республиканын тууду
нөдөрүнө угуз күш негет-
терин дүзүл аймакчынын
кызырны аймакчылар деп тур-
ар. Ол агрегат 4—5 аймак-
чыларын орунуна аймак-
лап, күш-аймактын бугуру-
чулун барыс 200 хуу бед-
дер.
Бо чылым чуртна миды 20
роботтарын кызын үндүрүп
болган 1985 чылга чедер 100
чедер көүлөдөр. Иштети-биле
амгы беш чылда тууду айма-
кы-бүрү хөй-хөй 2 муң айма-
кынын дузалакчыларын
аймакчан агаар деп турар.

САФРАНЫН
ТҮННӨДЕРИ

ГАВАНА. Куба дошуган
сафранын түннөдери 28
млн. тонна чыгыр чыг эдия

НАЦИОНАЛ КАДРЛАР
БЕЛЕКЕЛИ

ПНОМПЕН. Кампоуния
медияна фильтериниң ая-
дыгын чүс амык кампучей-
лер дошунан. Дошучулар
амгы үлө наймыскадын эл-
негелдеринде болган поли-
клиникаларында, чурттуң мо-
жудар теңтеринде аймакчан
эгелей берген.
Полотчу дөриң эрге-ча-
гырманын чыдарында бедик
мергешчил чүс-чүс медияна
спецнаистерин уутуулан.
Хосталыгын чедер бугу
чурттуң чүлө 69 экин артка
турган. Бо хүнелер уаусу
эрге-чагырманын үндүрүп ту-
рар күжүнүн амында чүс-
чүс спецнаистерин белекел-
түрүп.
Совет Эвилели, Вьетнам,
эске-даа социализм чурттар
уаусу Кампучияна национ-
ал медияна кадрларын бе-
леткөөрүнө угуз дузанын көр-
гүзүп турар.

(СЭТА).

Министрлер
Чөвүлелиниң
хуралы

КАБУЛ. (СЭТА). Афгани-
станың Демократтыг Респу-
бликанын Министрлер Чөвү-
лелиниң эгелеген хуралы
Кабул хоорайга болган. Бо
чылым баштайгы кыратыны-
да чурттуң социал-экономи-
ка хөгжүдөниң планынын
күсүлдеги дугайында ай-
тырыштарын хуралга чүтала-
нын көргөн болган чамды
коопуларын база оларга не-
меделерин быдылаан.
АДР-ниң Министрлер Чөвү-
лелиниң Даргазынын ора-
лак болган плананын талаш-
талаш-биле күнүс комитети-
ниң даргазы Х. А. Абдигу-
лага элеткен кылган. Кон-
грессиянын чыгышкын
кириверин уруула чуртка
чедирген когаралар тур-
ада, өтөтүгү үлө хөгжүдө-
лөни чедиргенин күсүл-
тегиңиң, өрткөн чылым көр-
гүзүлгөндө бо чылым түң-
нелери бедик болган ол
ошалап меддеген.
Бүгү-ини шериг хулааге-
лини дугайында хөй-хөй не-
медели хуралга чүталаанын
көргөн болган хулаа алган.
Афганистанын Уаусу-де-
мократтыг партиянын ТИ-
зынын 9-ку пленумунун шери-
шарларын дүштүр күнүс
эрге-чагырманын сорулга-
тарын дугайында АДР-ниң
Министрлер Чөвүлелиниң
Даргазы С. А. Кештмад ху-
рага элеткен кылган.

Николай Дамбаевич
ШИРИПЕЙ

СЭКП обкомунун кеңигүүн,
улуз депутаттарынын Кызыл
хоорай Сөвөдүниң дөшүдө,
Тыва АССР-ниң Телевидение
болган радио дамчылаа та-
лаа-биле күнүс комитети-
ниң даргазы Николай Дамба-
евич Ширинпей үр эвес аар
ааралынын сөмүдө, 1982
чылдың август 6-ла 56 харап
бар чораш мөчөөн.
Н. Д. Ширинпей Бик-Хем
районун Хүткө 1928 чылдың
декабрь 28-те төртүтүгөн.
1951 чылдан бээр СЭКП кеңи-
гүүн, Бодуун күш-аймакчы
орун 1945 чылда Каз-Хем ра-
йонун Бурен-Хем аге шлоа-
лынын башкысы болуп эге-
лэн, оол сөмүдө комсомол-
дун Каз-Хем райкомунун
иниң секретарына соңгу-
лап, ВЛКСМ ТХ-нын чамында
Комсомолдун тин шлоагына
1946 чылда ол төрөни чөртү-
көш, оол дошкан сөмүдө
1951 чылдан 1954 чылга чедер
комсомолдун Кызыл-хоорай
комунун секретарына болган
областын «Смелые шаг»
уруглар союзунын редакт-
орунга аймакчан.

Н. Д. Ширинпей 1954 чыл-
дан 1957 чылга чедер СЭКП
Кызыл хоорайкомунун прола-
да болган агитация кылды-
рың эргекчилерин ора-
кылаа аймакчан. 1958 чыл-
дан 1961 чылга чедер радио
дамчылыгынын област ком-
итетинин корреспонденти-
зинге, позитивтик дамчыла-
гынын уаусу редакторуна
аймакчан. 1961 чылдың ок-
тябрыда ону СЭКП обкомунун
аппаратына — пропаганда
болган агитация кылдырың
инструкторуна шилтеген, а
1962 чылдың февралында Тыва
АССР-ниң Министрлер Чөвү-
лелиниң чамында телевидение
болган радио дамчылаа та-
лаа-биле комитеттин дарга-
зына дөштөгөн.

Н. Д. Ширинпей хөй-хөй
ини амырдыгына илени-
лэп кирген, СЭКП обкомунун
кеңигүүнө, партия хоорай-
комуну бөдө кеңигүүнө,
улуз депутаттарынын Кызыл
хоорай Сөвөдүниң депутатты-
га, Тыва АССР-ниң Журналист-
тер элекчилерин башкаар чө-
риңиң даргазына соңгууту-
руп турган. «Күш-аймакчы»
шылталар дош, «Совет Ар-
миянын 40 чылы», «ССРЭ-ниң
Ческент Күштериниң 60 чылы»,
«Эрес-мадырлар» күш-
аймак дөш Н. И. Менинниң
төртүтүгөн хууларын бээр (4)
чылым дошкучу-биле деп
медалдар-биле болган Тыва
АССР-ниң Дээди Сөвөдүниң
Президиумунун Хуульдык би-
жиртер-биле ол шилтеген.

Сатып чонаныр болган
эвелен эжелен коммунист Ни-
колай Дамбаевич Ширинпей-
нин дугайында чырыктык
тураскал бистин чүрөттери-
нөге келзөле апар.

Г. Ч. Ширин, М. К. Мендуме, Ч. Д. Б. Ондар, П. И.
Краченко, Г. Н. Долгополов, Д. Н. Оорина, А. И. Ва-
низа, А. И. Пожидаев, А. И. Леншин, М. Н. Шырып,
А. И. Галайко, М. Е. Абрамов, В. Б. Добрыньков, Н. С.
Шайгу, М. С. Салчак, Д. С. Монгуш, Н. Н. Ха-
раин, В. В. Журавлев, Н. Б. Тыртык-Кара.

КНО-нуң айыла чок чорук

Чөвүлелиниң хуралы

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Ливан-
да байдалы чүталаанын көр-
ү-биле Каттышкан Нацпартия
Организациянын Айыма
чок чорук Чөвүлелиниң ху-
ралы база катан дүрөс чыма-
дырган. Дегерей интилекчи-
гениниң шиптилерини Пар-
райл каржыла-биле күсүл-
пей, ливан болган палестин
уаустарга удур фашисттер дө-
риңи үзүлгөшкөни ургүзүлсө
турар.
Порданынын болган Ис-
панианын делегацияларын ре-
зюлюция төзөткөлини көргөн

ЧЕР КЫРЫНГА ТАЙЫҢНЫ
БЫЖЫГЛААР

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Чер
кырынга тайбыны камгалаар
сорулга-биле адролут эидере
чегелгешкенин кызы-
гаварларынын эржегон чүтү-
лазын америк конгрессмен
Т. Байнс (Нью-Йорк штаттан
депутат) айткан. Дайында
уудур чуртта шимчөөшкөни
күтүдү үзүлгөшкөни адролут
боочес бугурун соңадыр
дугайында негелдег боттары-
нын улам каттыштар кыл-
дыр улаа-на хөй америк
маалыларын сыйып каттыш-
тыр турарын конгрессмен
Паррайл меделгелдиге
меддеген.
Адролут бо-чөпчеси бугу-
рун соңадырыны улаадыр
конгресттин хулаа ан болу-
дег чотур резолюцияны бо-
чөпчеси-биле аймактын эиде-
ре бугурушкуну соңады-

рында баштайгы чутула ба-
мын боуру ийи деп, докумен-
тиде айткан. АКШ-тын сенат-
дың 26 кеңигүүнере болган
конгресттин төзөткөлини
депутаттың 176 кеңи-
гүүнере резолюциянын оз тө-
зөткөлине дөштөгөн.
Тайбын үлө каян-даа бо-
луп көрбөс хөй салып, бо-
чөпсенти АКШ-тын амыг
айышталдыр бугуруп турар-
ын Байнс меддеген.
Адролут чөптөс тайың
айышталдырлар Америка-
нын Каттышкан Штаттары
айта-лаа болза, инди шиптир
тайбын хөзөргө чутула ужу-
дуздыг болуп өйк деп, кон-
грессмен айткан. Ол адым
АКШ-тын политика-биле
хөй-хөй аймакчыларын
нын талашкында дөштөгөн
турарын Т. Байнс меддеген.

